

СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

CURRENT TASKS OF NATIONAL POLICY IN UKRAINE

Сердюк Н.А.,

кандидат юридичних наук, доцент,
заступник декана факультету економіки і права
Київського національного лінгвістичного університету

На основі короткого огляду стану національного питання в Україні зроблено деякі висновки про низький рівень національної політики в Україні, крім того, щоби вирішувати питання інших національностей, які проживають в Україні, необхідно об'єднати самих українців сходу, заходу, півдня, центру, інакше нами будуть керувати хто завгодно, тільки не ми самі.

Для цього варто розробити економічну платформу розвитку національностей і регіонів, вести цивільний і державний діалог, визначити критерії як показники виконання домовленостей сторонами щодо своїх зобов'язань. Духовність суспільства і держави в національному питанні починає формуватися тоді, коли громадяни держави докладають спільних зусиль для того, щоби світ називав їх нацією, і об'єднуються для спільної діяльності, спрямованої на досягнення поставлених цілей і результатів.

Ключові слова: національна ідентичність, національна політика, націонал-екстремізм, національні громади, державна мова.

На основе краткого обзора состояния национального вопроса в Украине сделан ряд определенных выводов о низком уровне национальной политики в Украине, кроме того, чтобы решать вопросы других национальностей, проживающих в Украине, необходимо объединить самих украинцев востока, запада, юга, центра, иначе нами будет управлять кто угодно, только не мы сами.

Для этого следует разработать экономическую платформу развития национальностей и регионов, вести гражданский и государственный диалог, определять критерии как показатели выполнения сторонами договоренностей о своих обязательствах. Духовность общества и государства в национальном вопросе начинает формироваться в том случае, если граждане государства прилагают совместные усилия для того, чтобы мир называл их нацией, и объединяются для совместной деятельности, направленной на достижение поставленных целей и результатов.

Ключевые слова: национальная идентичность, национальная политика, национал-экстремизм, национальные общины, государственный язык.

Based on a brief review of the national question in Ukraine have been made certain conclusions about the low level of national policy in Ukraine, but to solve problems of other nationalities living in Ukraine should unite themselves Ukrainian east, west, south, center, otherwise they will be managed by anyone, but we are not ourselves.

It is necessary to develop an economic development platform nationalities and regions, to civil and public dialogue to determine the criteria as indicators of the agreements the parties of their obligations. Spirituality of society and state in the national question, which begins to form in the event that the citizens of the state make joint efforts for the world to call their nation, and united for joint activities aimed at achieving the goals and results.

Key words: national identity, national policy, national extremism, national communities, state language.

В Європі існує народ, забутий істориками, – народ русинів. Він має свою історію, відмінну від історії Польщі і ще більше відмінну від історії Московщини. Має свої традиції, свою мову, окрему від московської й польської. Володіє виразною індивідуальністю, за яку бореться. Історія не повинна забувати, що до Петра I той народ, який ми нині називаємо рутенами, звався руським, або русинами, і його земля звалася Руссю і Рутенією. А той народ, який ми нині зовемо руським, звався москвинами, а їх земля – Московією. В кінці минулого століття всі у Франції і в Європі добре вміли відрізняти Русь від Московії.

Казимир Делямар,
французький політик, 1869

Розглядаючи процес впливу глобалізації на культуру, не можна не бачити того, що сучасні західні суспільства вже кілька десятиріч років не є культурними монолітами, але представляють сьогодні конгломерати культур. Звідси виникає необхідність в розробленні зразків поведінки, які зробили б можливим співіснування культурних груп, які раніше ніколи в історії не перебували в такій безпосередній близькості. Сьогодні ми вже не говоримо про світ як про простір, який європейські країни повинні завоювати і цивілізувати, але ми розуміємо світ як цілісність, яка складається з рівноправних елементів. Кожна країна – це передусім її народ, культура, історичні традиції. Як тільки ми забуваємо про це, нами починають розпоряджатися ззовні, нав'язуючи свої інтереси. Політики, вчені намагаються сьогодні відповісти на питання: які позиції займає наша країна в навколишньому геополітичному просторі, яким новим духовним досвідом збагатить історію Європи, до якої належить? Від того, які ми дамо від-

повіді на ці питання, буде залежати, як сприймуть нашу державу у світі.

В Україні проживає понад сто національностей, кожна з яких прагне зберегти свою самобутність, наскільки реально це виконати, залежить від самих представників цих національностей. Як показує життя, для виживання певної національності необхідна наявність критичної маси індивідів, які відносять себе до цієї національності. Якщо критична маса індивідів даної національності в певній місцевості відсутня, то із часом національність асимілюється, змішується, зливається з іншими народностями, які проживають у даній місцевості. І це об'єктивна реальність, тому що сьогодні ми не можемо знайти, скажімо, шумерів, єгиптян (у даний час в Єгипті живуть араби), немає скіфів, хазар, трипільців, аріїв та ін., які раніше були великими народностями. Ці глибинні процеси відбуваються з народами або національностями, що живуть і в наш час, взяти, наприклад, американців – суміш народів усього світу.

В Україні існують кілька великих національних громад, які намагаються певною мірою «з'ясувати» взаємовідносини щодо свого права участі в процесах державної системи, тобто прагнуть мати доступ до використання частини бюджету і ресурсів, проявляти свій менталітет на державному рівні, зберегти свою ідентичність. Доречно звернути увагу на історичні особливості формування нашої державності і зазначити, що серед українців є поділ на західних, які тривалий час перебували під політичним, культурним та етнічним впливом Австро-Угорщини, Румунії, Польщі, і східних, що перебували під впливом Росії. Західні розбиті на три групи, але мають всередині себе русичів. Східні українці також діляться на центральних і південних, які тяжіють до Росії. Крім того, західні українці –

здебільшого католики, східні – православні. Отже, наявні нюанси в самій українській нації, які склалися в процесі історичної боротьби за свою незалежність.

Водночас в Україні є й інші національності, що потребують уваги до себе, серед них кримські татари, румунська діаспора, єврейська громада, вірмени, греки й інші. Кожна з них вносить певний колорит в палітру національних відносин. Якщо централізована влада, що представляє титульну націю, слабка, то вона втрачає свій вплив на територіях компактного проживання інших національностей. На цьому поприщі загострився конфлікт у східній і південній частині України, що існує між носіями української та російської ментальності вже майже 300 років, в основі якого лежать мова, культура й інші історичні досягнення, що відтворюють сукупний досвід попередніх поколінь.

Осередок цього конфлікту полягає в націонал-екстремізмі, в основі якого лежить неприйняття чи заперечення традицій, звичаїв, культури та релігії іншого народу, і проявляється зазвичай за наявності економічних, соціальних духовних труднощів, «білих плям» історії, недосконалості державного устрою та правового захисту честі і гідності громадян, інших об'єктивних суперечностей, що є в державі. Загострюється така ситуація на територіях, куди приходили насильницькі переселення народів, і територіях історичної Батьківщини в разі повернення такими народами своїх земель і відновлення прав.

Національне питання кримських татар українська влада ніяк не хотіла помічати до вторгнення Росії. Ця тактовна «скромність» та «інтелігентність» є нічим іншим, як кричущою некомпетентністю влади щодо питань пов'язаних із проблемами національностей. Робочі місця не створюються, житло не будується, як це було за радянської влади, а чисельність татарських сімей зростає. Така безглузда політика центральної влади змушує кримських татар створювати органи громадського самоврядування, які беруть відповідальність на себе, вказують людям напрями діяльності, об'єднуючи їх. У цьому процесі результативно спрацьовує позиція, оскільки чиновникам від влади можна все, то і я хочу отримати своє. Влада повинна забезпечити людину всім необхідним для життя, тоді на владу ніхто не буде зазіхати і вона матиме право вимагати від людини виконання обов'язків громадянина. Не вирішивши проблеми загальнодержавного значення щодо гідного соціального забезпечення свого народу, незалежно від національності, влада створює осередок соціальної напруженості і може спровокувати проблеми, як-от на сході і півдні України.

Централізована влада України сьогодні слабка, до того ж вона не має уявлення про державну економіку як цілісний комплекс, складений з елементів, що потребують збалансованого розвитку для ефективного забезпечення потреб нації, що лежать в основі її відновлення і збереження. Зміна команди при владі показує, що сфера її інтересів обмежується розстановкою на посади своїх людей у системі органів державного управління, які виявляються ключовими в розподілі бюджетних коштів і державних ресурсів. За такої ситуації кожна з національностей може висувати свої претензії до влади в прихованій формі (обговорювати їх усередині своєї діаспори) щодо питання можливості представництва її на розподільних посадах, суть перебування на яких залежить не від професійних якостей, а від рівня особистої відданості. Кожна з національностей може порекомендувати на керівні посади людей аморальних, які «відірвуть» від бюджету і ресурсної бази шматочки пожирніше для своїх земляків, оскільки вони не гірші за тих, хто прийшов до влади.

У зв'язку із цим, наприклад, угорська діаспора сподівається, що вона зможе більше мати для себе, якщо увійде до складу Угорщини, а її члени здебільшого мають по два паспорти [1]. За таких обставин місцеві підприємці угорської національності вважають, що вони матимуть

привілеї порівняно з іншими, по-перше, цьому сприятиме центральна угорська влада, щоби мати підтримку на місцях. По-друге, підприємці йдуть на антиукраїнські дії, оскільки хочуть отримувати більше доходів, які їм обіцяють та яких їм не дають отримати в Україні. По-третє, народ нічого не отримає, а якщо й отримає якісь європейські «принади», то за них доведеться платити рівно стільки, скільки буде обіцяно, тому надбавка не буде відчутною. Та й у будь-якому разі наявність двох громадянств у державі, яка визнає тільки одне з них, неминуче призводить людину до конфлікту між її правами й обов'язками перед двома різними країнами, змушує приховувати правду й кривити душу, особливо в разі призначення на державні посади в силових відомствах України [2].

На основі короткого огляду стану національного питання в Україні можна зробити низку висновків. По-перше, питання національної політики в Україні перебуває на низькому рівні. По-друге, щоби вирішувати питання інших національностей, які проживають в Україні, необхідно об'єднати самих українців сходу, заходу, півдня, центру, інакше нами будуть керувати хто завгодно, тільки не ми самі. Ми постійно втрачаємо критичну масу титульної національності, оскільки майже 7 млн українців – на заробітках в інших державах, що зазнали проблему дефіциту робочих рук, яку не можна вирішити внутрішніми резервами.

Завдання, які стоять перед елітою української держави, полягають у тому, щоби створити на території України для національностей та громад, що проживають тут, єдину націю, визнану світовим співтовариством. А це можна зробити тільки на основі спільності економічних інтересів, які передбачають спільне використання ресурсів, наявних на даній території. Національність – це сукупність людей, що зберегли єдиний генотип, мову, традиції, в історичному минулому проживали в межах певної території, де вони користувалися відповідними ресурсами. У процесі діалектичного переміщення племен і народностей то одна, то інша національність виявлялася за волею долі в оточенні других, які приходили з інших територій та іноді були більшими за чисельністю. Тоді національність змішувалася або ставала компактною об'єднанням на їхній території, так чи інакше різні національності починали процес мирного співіснування, адже це надавало можливості розвитку і процвітання. Хоча і до цього дня міжнаціональні й етнічні конфлікти постійно вибухають у різних кутках нашої планети і живляться проблемами соціального характеру, територіальними претензіями, перерозподілом ресурсної бази.

Мирне співіснування дозволяє користуватися ресурсним потенціалом даної території, що вельми важливо, оскільки без об'єднання національностей в єдину спільність, націю даної території стримується розвиток національності. У нашій багатонаціональній державі в процесі стирання національних меж і створення єдиної української нації сьогодні питання стоїть не менш гостро, але для цього потрібно використовувати мудрість і знання, які ще належить здобути. Для цього варто розробити економічну платформу розвитку національностей і регіонів, вести цивільний і державний діалог, визначати критерії як показники виконання домовленостей сторонами щодо своїх зобов'язань. Тоді успіх буде забезпечений.

Певним стимулом пробудження української самовизначеності стали, на жаль, жакливі події, які мають місце в Україні із 2014 р. Але, мабуть, своєю жакливістю, неогрунтованістю і навіть несподіваністю ці події пробудили Український народ, об'єднали, викликали повагу до своєї держави, спровокували активний ріст громадської позиції і становлення громадянського суспільства, бажання знати і поважати своє коріння, історію, звичаї. Український народ забажав отримати знання, потягнувся до них, як до істини, що відкриває можливість гармонійної взаємодії із

зовнішнім світом і його духовним (внутрішнім) світом. Для цього необхідно керуватися моральними цінностями наших предків, подолати свої вади і навчитися чути совість, яка є маяком істини. Інструментом, що забезпечує здобуття знань, є насамперед мова. Одним із наріжних каменів є протистояння державної мови з російською, яка вживалася разом з українською мовою більше 300 років. Наукова інформація, накопичена в Росії та інших сусідніх держав, зусиллями багатьох поколінь учених, зокрема українських, може виявитися недоступною для наших нащадків, тому необхідно вивчати мову цих держав і це стосується передусім російської, оскільки не можна недооцінювати ворога через національну гординю. Знання нацією інших мов, крім своєї, дозволяє їй передавати свої знання, традиції, культуру більшій кількості народів. Крім того, необхідно вивчати світовий досвід і переймати

знання, зробити це можна через знання мови, чому навчати починають в школі, інакше людина не буде адекватно орієнтуватися в соціумі і не зможе розвинути потрібний рівень духовності.

Більш важливою сьогодні є необхідність стати економічно незалежними і благополучними, мати гарантії недоторканості особи, з ідеальним здоров'ям, мати соціальні блага. До цього можна прийти тільки спільною працею, одна національність у державі цього досягти не може, а працювати одна на одну вони не повинні, необхідно співпрацювати заради одна одної. Духовність суспільства і держави в національному питанні починає формуватися тоді, коли громадяни держави докладають спільних зусиль для того, щоби світ називав їх нацією, і об'єднуються для спільної діяльності, спрямованої на досягнення поставлених цілей і результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сивоконь П. Заява Будапешта про бажання створити в Україні свою автономію викликала побоювання українців про те, що такий розвиток подій на Закарпатті може призвести до зростання сепаратизму інших націй. *TCH. Канал 1+1*. 30 березня 2012 р. URL: <https://tsn.ua/politika/chi-bude-v-ukrayini-ugorska-avtonomiya.html>.
2. Клімкін П. Більше ніж «угорська проблема»: як паспортний скандал відкрив паралельну реальність. *Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. Українська правда*: електронний журнал. 30 жовтня 2018 р. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/10/3/7087641/>.